

Rolnummers 544-545
Arrest nr. 12/94 van 3 februari 1994

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vragen gesteld door de Vrederechter van het kanton Mol bij vonnissen in zake Schola Europaea tegen respectievelijk L. Hermans-M. Jacobs en Fr. Heuvelmans-M.-L. Van Iersel.

Het Arbitragehof,

samengesteld uit de voorzitters L. De Grève en M. Melchior, en de rechters K. Blanckaert, H. Boel, P. Martens, Y. de Wasseige en G. De Baets, bijgestaan door de griffier L. Potoms, onder voorzitterschap van voorzitter L. De Grève,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. *Onderwerp van de prejudiciële vraag*

De Vrederechter van het kanton Mol heeft bij twee vonnissen van 20 april 1993 dezelfde hierna vermelde prejudiciële vraag gesteld :

« Is de wet van 28 februari 1959 (*Belgisch Staatsblad*, 25 juni 1959) waarbij het Protocol van 12 april 1957 houdende het ' Statuut van de Europese School ' werd goedgekeurd en in welk protocol onder artikel 26 wordt bepaald dat schoolgelden, welke bij besluit van de Raad van Bestuur ten laste worden gebracht van de ouders van leerlingen, in strijd met artikel 17, § 3, *in fine*, van de Belgische Grondwet dat stelt dat de toegang tot het onderwijs kosteloos is tot het einde van de leerplicht, en/of is met hetzelfde grondwetsartikel in strijd de wet van 8 november 1975 (*Belgisch Staatsblad*, 7 februari 1976) houdende goedkeuring van :

1.a) Protocol ondertekend te Luxemburg op 13 april 1962, nopens de oprichting van Europese Scholen vastgesteld onder verwijzing naar het te Luxemburg op 12 april 1957 ondertekende Statuut van de Europese School;

b) Protocol betreffende de voorlopige toepassing van het Protocol nopens de oprichting van Europese Scholen, ondertekend te Luxemburg op 13 april 1962;

2. Akkoord tussen de Regering van het Koninkrijk België en de Raad van Bestuur van de Europese School, ondertekend te Brussel op 12 oktober 1962, doordat de Europese School te Mol-Geel aan de ouders van de Belgische leerlingen betaling vordert van een schoolgeld voor het secundair onderwijs ? »

II. *De feiten en de rechtspleging in het bodemgeshil*

De echtparen Hermans-Jacobs en Heuvelmans-Van Iersel werden door de Europese School te Mol gedagvaard tot betaling van schoolgeld voor hun kinderen voor het schooljaar 1989-1990.

Zij hebben zich voor de verwijzende rechter verweerd met de stelling dat de toegang tot het onderwijs op grond van artikel 17, § 3, van de Grondwet en van artikel 2 van het Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden kosteloos moet zijn. Dienvolgens heeft de vrederechter beslist de hogervermelde prejudiciële vraag te stellen.

III. *De rechtspleging voor het Hof*

De prejudiciële vragen zijn bij het Hof aanhangig gemaakt door de overzending van een expeditie van de voormelde verwijzingsbeslissingen, die op 30 april 1993 op de griffie zijn ontvangen.

Bij beschikking van dezelfde datum heeft de voorzitter in functie de rechters van de zetel aangewezen in de respectieve zaken conform de artikelen 58 en 59 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

De rechters-verslaggevers hebben geoordeeld dat er geen reden was tot toepassing van de artikelen 71 en volgende van de voormelde bijzondere wet.

Bij beschikking van 19 mei 1993 heeft het Hof de zaken samengevoegd.

Van de verwijzingsbeslissingen en van de beschikking tot samenvoeging is kennisgegeven conform artikel 77 van de organieke wet bij ter post aangetekende brieven van 8 juni 1993.

Het bij artikel 74 van de organieke wet voorgeschreven bericht is bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 9 juni 1993.

Memories zijn ingediend door :

- de Franse Gemeenschapsregering, Kunstlaan 19ad, 1040 Brussel, bij ter post aangetekende brief van 20 juli 1993;
- de echtgenoten L. Hermans-M. Jacobs, samenwonende te 2400 Mol, Kapellekensdreef 70, en de echtgenoten Fr. Heuvelmans-M.-L. Van Iersel, Eerselseweg 45, 2400 Mol, bij ter post aangetekende brief van 22 juli 1993;
- de Vlaamse Regering, Jozef II-straat 30, 1040 Brussel, bij ter post aangetekende brief van 22 juli 1993;
- Schola Europaea, openbare instelling, Europawijk 100, 2400 Mol, bij ter post aangetekende brief van 23 juli 1993;
- de Minis terraad, Wetstraat 16, 1000 Brussel, bij ter post aangetekende brief van 23 juli 1993.

Van die memories is kennisgegeven conform artikel 89 van de organieke wet bij ter post aangetekende brieven van 16 september 1993.

Bij beschikking van 1 oktober 1993 heeft het Hof de termijn waarbinnen het arrest moet worden gewezen, verlengd tot 30 april 1994.

Bij beschikking van 25 november 1993 heeft de voorzitter, ter vervanging van rechter-verslaggever M. Melchior, verkozen tot voorzitter, de zetel aangevuld met rechter P. Martens.

Bij beschikking van 25 november 1993 heeft het Hof de zaak in gereedheid verklaard en de terechtzitting vastgesteld op 14 december 1993.

Van die beschikking is kennisgegeven aan de partijen, evenals aan hun advocaten, bij ter post aange-tekende brieven van 25 november 1993.

Op de terechtzitting van 14 december 1993 :

- zijn verschenen :
- . Mr. A. Ariën, advocaat bij de balie te Turnhout, voor Schola Europaea;
- . Mr. P. Devers, advocaat bij de balie te Gent, voor de Vlaamse Regering;
- . Mr. P. Vandemeulebroucke, advocaat bij de balie te Turnhout, voor de echtgenoten L. Hermans-M. Jacobs en Fr. Heuvelmans-M.-L. Van Iersel;
- . de heer G. De Kelver, inspecteur-generaal bij de Juridische Dienst van het Ministerie van Financiën, voor de Minis terraad;
- . Mr. M. Uyttendaele, advocaat bij de balie te Brussel, voor de Franse Gemeenschapsregering;
- hebben de rechters-verslaggevers K. Blanckaert en P. Martens verslag uitgebracht;

- zijn voornoemde advocaten en ambtenaar gehoord;
- is de zaak in beraad genomen.

De rechtspleging is gevoerd overeenkomstig de artikelen 62 en volgende van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, die betrekking hebben op het gebruik van de talen voor het Hof.

IV. De bepalingen in het geding

1. Het enig artikel van de wet van 28 februari 1959 « houdende goedkeuring van het Statuut van de Europese School opgericht ten zetel van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal en van het Protocol van ondertekening, ondertekend op 12 april 1957 te Luxemburg, alsmede van de toegevoegde overeenkomst houdende vaststelling van een regeling voor het Europese baccalaureaat, ondertekend op 15 juli 1957, te Luxemburg », bepaalt dat de voormelde internationale akten waaraan goedkeuring is verleend, « volkomen uitwerking » hebben.

Zoals uit de aanhef van eerstgenoemde akte blijkt, werd beoogd een definitief statuut te verlenen aan en de diploma's en getuigschriften te erkennen van de school voor kleuter-, lager en secundair onderwijs die te Luxemburg was opgericht op initiatief van de Vereniging voor Opvoedkundige en Gezinsbelangen van de functionarissen van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal, met de steun van de zes oorspronkelijke leden van de Europese Gemeenschap. Aldus werd geconsolideerd, het als geslaagd ervaren « experiment van gemeenschappelijke opvoeding van kinderen van verschillende nationaliteit, overeenkomstig een leerplan, dat zoveel mogelijk de gemeenschappelijke aspecten der nationale opvoedkundige tradities en de verschillende culturen, die te zamen de Europese beschaving vormen, weerspiegelt (...) ». Artikel 6 van het Statuut bepaalt dat de School de status van « openbare instelling » bezit « ten aanzien van de wetgeving van elk der Verdragsluitende Partijen ».

Luidens artikel 2 van het Statuut van de Europese School is deze school « toegankelijk voor kinderen van onderdanen der Verdragsluitende Partijen. Kinderen van andere nationaliteit kunnen tot de School worden toegelaten volgens regelen te stellen door de Raad van Bestuur, bedoeld in artikel 8 ». Die Raad van Bestuur bestaat uit de Ministers van Onderwijs en/of de Culturele Betrekkingen van de Verdragsluitende Partijen. De Raad komt ten minste eenmaal per jaar bijeen om aan het verdrag op opvoedkundig, budgettair en administratief gebied uitvoering te geven, onder meer door de begroting van inkomsten en uitgaven van de school vast te stellen (artikelen 8, 9 en 13, 1°, van het Statuut).

Het voor onderhavige zaak meest van belang zijnde artikel 26 van het Statuut bepaalt :

« Baten van de begroting van inkomsten en uitgaven van de School zijn :

1) bijdragen gestort door de Verdragsluitende Partijen, op basis van de door de Raad van Bestuur vastgelegde verdeling van de financiële lasten;

2) subsidies van de Instellingen, met welke de School overeenkomsten heeft gesloten;

3) giften en legaten, door de Raad van Bestuur aanvaard;

4) schoolgelden, welke bij besluit van de Raad van Bestuur ten laste worden gebracht van de ouders van de leerlingen. »

Op grond van artikel 28 kan de Raad van Bestuur van de Europese School met de Regering van het land waar de School gevestigd is, aanvullende overeenkomsten sluiten ter verzekering van de meest gunstige materiële en geestelijke voorwaarden voor de functionering van de School. Luidens artikel 30 kan iedere Verdragsluitende Partij het Statuut opzeggen door schriftelijke kennisgeving aan de Luxemburgse Regering.

2. Op grond van de overweging dat het wenselijk was het experiment met de Europese School te Luxemburg in andere plaatsen te herhalen, werd op 13 april 1962 door de zes Verdragsluitende Partijen een Protocol

ondertekend nopens de oprichting van andere Europese Scholen. Overeenkomstig het eerste lid van artikel 1 kunnen op het grondgebied van de Partijen bij dat Protocol instellingen voor onderwijs worden opgericht « ten behoeve van de gemeenschappelijke opvoeding en het gemeenschappelijke onderwijs van kinderen van het personeel van de Europese Gemeenschappen ». Het tweede lid van datzelfde artikel bepaalt dat andere kinderen, van welke nationaliteit ook, eveneens tot de School kunnen worden toegelaten. Luidens het derde lid van dat artikel zijn die Scholen onderworpen aan de bepalingen van het Statuut van de Europese School, weliswaar met inachtneming van de bijzondere regels van het Protocol van 13 april 1962.

Artikel 8 van dat Protocol staat de Regeringen van de landen waar Scholen gevestigd worden toe voorbehouden te maken. Bij het neerleggen van de bekrachtigingsoorkonde op 30 december 1975 heeft België volgend voorbehoud gemaakt : « De toepassing van lid twee van artikel 1 doet geen afbreuk aan de Belgische wetgeving inzake de toelatingsvoorwaarden tot instellingen van onderwijs ».

Bij wet van 8 november 1975 werd het Protocol van 13 april 1962 goedgekeurd, evenals het akkoord van 12 oktober 1962 tussen de Regering van het Koninkrijk België en de Raad van Bestuur van de Europese School. Bij dat akkoord, afgesloten overeenkomstig het hogervermelde artikel 28 van het Statuut van de Europese School, verbindt de Belgische Regering zich ertoe de gebouwen ter beschikking te stellen die nodig zijn voor de werkzaamheden van de Scholen. Luidens het tweede lid van artikel 1 van dat akkoord dient de Regering die gebouwen te onderhouden en te verzekeren volgens de regels die gelden voor de gebouwen die eigendom zijn van de Belgische Staat.

Op grond van het derde lid van datzelfde artikel is de Regering ertoe gehouden de Scholen « uit te rusten met meubilaire goederen en didactisch materiaal, volgens de criteria die van toepassing zijn in haar eigen inrichtingen ». De andere bepalingen van het akkoord betreffen onder meer het personeel en het fiscaal statuut van de Scholen. Het akkoord is op 30 december 1975 in werking getreden.

V. *In rechte*

- A -

De argumentatie van de partijen

De memorie van de verwerende partijen voor de feitenrechter

A.1. De echtparen Hermans-Jacobs en Heuvelmans-Van Iersel situeren vooreerst de betwiste bepalingen. Daaruit blijkt dat de Raad van Bestuur van de Europese School krachtens artikel 26 van het Statuut van die School een schoolgeld kan opleggen ten laste van de ouders van leerlingen. De bij artikel 17, § 3, van de Grondwet gewaarborgde toegang tot het onderwijs mag echter niet worden beperkt door rechtstreekse of onrechtstreekse schoolgelden, noch door soortgelijke financiële voorwaarden.

De verwerende partijen voor de feitenrechter voegen daaraan toe dat de algemene formulering van de voormelde grondwetsbepaling ook de kosteloze toegang tot het onderwijs waarborgt voor niet in België wonende buitenlanders, zowel onderdanen van de Europese Gemeenschap als andere. Zij besluiten dat de wetten van 28 februari 1959 en 8 november 1975 houdende instemming met de internationale akten met betrekking tot de Europese Scholen artikel 17, § 3, van de Grondwet schenden.

De memorie van de Franse Gemeenschapsregering

A.2. De Franse Gemeenschapsregering heeft in haar memorie verklaard voorlopig zonder bijzondere opmerkingen in de zaak te willen tussenkomen en heeft een voorbehoud gemaakt voor een eventuele latere argumentatie.

De memorie van de Vlaamse Regering

A.3.1. De Vlaamse Regering doet eerst opmerken dat de prejudiciële vraag enkel de overeenstemming met artikel 17, § 3, van de Grondwet betreft en dat dus niet om een beoordeling ten aanzien van de artikelen 6, *bis* of 17, § 4, van de Grondwet is gevraagd. Voor de Vlaamse Regering is de precisering in de prejudiciële vraag dat schoolgeld wordt gevraagd aan ouders van Belgische leerlingen dan ook niet relevant.

A.3.2. Vervolgens worden de voor onderhavige zaak van belang zijnde bepalingen uit de Protocolen over de Europese Scholen in herinnering gebracht. Er wordt in het bijzonder op gewezen dat België bij de neerlegging van de bekrachtigingsoorkonde van het Protocol van 13 april 1962 een voorbehoud heeft gemaakt bij de bepaling dat tot die scholen ook kinderen kunnen worden toegelaten die geen kinderen zijn van personeel van de Europese Gemeenschappen : luidens het voorbehoud mag die bepaling geen afbreuk doen aan de Belgische wetgeving inzake de toelatingsvoorwaarden van de onderwijsinstellingen.

De Vlaamse Regering verklaart verder dat zij zich bewust is van de delicate problemen die in onderhavige zaak aan de orde zijn, zowel wat betreft de bevoegdheid van het Hof als wat betreft de hiërarchie van de rechtsbronnen. Er wordt evenwel een voorbehoud gemaakt voor behandeling van die aspecten in een memorie van antwoord.

A.3.3. Ten gronde betoogt de Vlaamse Regering dat de betwiste bepalingen artikel 17, § 3, van de Grondwet niet schenden.

Gelet op het voorbehoud dat destijds is gemaakt, mag alleszins inzake de toegangsvoorwaarden tot in België gevestigde onderwijsinstellingen geen afbreuk worden gedaan aan de schoolpactwetgeving. Die wetgeving waarborgde de kosteloze toegang tot het onderwijs. De kosteloze toegang is thans in de Grondwet zelf gewaarborgd.

Precies vanwege het gemaakte voorbehoud kunnen de betwiste bepalingen dan ook niet strijdig zijn met de

Grondwet. Dat is ook *ratione personae* zo omdat de Europese Scholen moeten worden beschouwd als door de Staat gesubsidieerde scholen. De Verdragsluitende Partijen bij het Protocol van 12 april 1957 zijn er immers toe gehouden bij te dragen in de financiële lasten. België staat krachtens het Akkoord van 12 oktober 1962 ook in voor de gebouwen en hun uitrusting met meubilair en didactisch materiaal, volgens de criteria die van toepassing zijn op de eigen inrichtingen.

A.3.4. De Vlaamse Regering besluit dat er geen schending is van artikel 17, § 3, P, *in fine*, van de Grondwet, dit alles in de onderstelling dat het Hof zich in onderhavige zaak bevoegd zou achten en dat het Hof zou oordelen dat een internationale norm aan de Grondwet kan worden getoetst.

De memorie van de Ministerraad

A.4.1. De Ministerraad betoogt in hoofdorde dat het Hof niet bevoegd is.

Uitgangspunt van de argumentatie is dat de voorrang van het internationale op het interne recht niet alleen geldt ten aanzien van de wet maar ook ten opzichte van de Grondwet. Dat vloeit zowel voort uit de algemene bewoordingen van het arrest Franco-Suisse-Le Ski van het Hof van Cassatie van 27 mei 1971 als uit artikel 27 van het Verdrag van Wenen inzake het verdragenrecht van 23 mei 1969. Voormelde verdragsbepaling verbiedt de Verdragsluitende Staten zich op interne rechtsregels te beroepen om de niet-uitvoering van de bepalingen van een verdrag te verantwoorden.

Op grond van artikel 3, § 2, van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof is het Hof weliswaar bevoegd om uitspraak te doen op beroepen tot vernietiging van een wet, een decreet of een in artikel 26*bis* van de Grondwet bedoelde regel waardoor een verdrag instemming verkrijgt, maar de termijn voor het instellen van een dergelijk beroep is ingekort tot zestig dagen om de zekerheid en de stabiliteit van de internationale betrekkingen te waarborgen. Het Hof heeft zich bij het arrest nr. 26/91 van 16 oktober 1991 ook bevoegd verklaard om bij wege van prejudiciële beslissing uitspraak te doen over een instemmingswet, maar bij sommige commentatoren is een voorbehoud gemaakt bij de overweging van het Hof dat de zekerheid en de stabiliteit van de internationale betrekkingen niet in het gedrang komen door een prejudiciële uitspraak die op zich niet *erga omnes* geldt en die de betwiste rechtsregel niet uit de rechtsorde doet verdwijnen.

Volgens de Ministerraad is het Hof weliswaar bevoegd om zowel naar aanleiding van beroepen tot vernietiging als van prejudiciële vragen uitspraak te doen over instemmingswetten, maar daarbij zou de verantwoordelijkheid van de Staat op internationaal vlak niet in het gedrang mogen komen. Een onderscheid moet worden gemaakt naargelang de schending wordt aangevoerd van een grondwettelijke bepaling van fundamenteel belang betreffende de bevoegdheid om verdragen te sluiten, dan wel van een andere grondwettelijke bepaling, zoals de artikelen 6, 6*bis* en 17 van de Grondwet. Alleen in de eerste hypothese zou het Hof aan de grief gevolg kunnen geven, alsdan gebruik makend van de regel van artikel 46, § 1, van het Verdrag van Wenen inzake het verdragenrecht van 23 mei 1969, op grond waarvan de Staat toch de instemming met een verdrag ongedaan kan maken wanneer die instemming is gegeven in strijd met de bepalingen van intern recht betreffende de bevoegdheid tot het sluiten van verdragen, tenminste als die strijdigheid onmiskenbaar was en een internrechtelijke regel van fundamenteel belang werd geschonden.

In alle andere gevallen zou het Hof zich volgens de Ministerraad onbevoegd moeten verklaren, en inzonderheid in onderhavige zaak.

A.4.2. In bijkomende orde wordt in de memorie betoogd dat artikel 17, § 3, van de Grondwet ten deze niet toepasselijk is. Volgens de Ministerraad bevat artikel 17 de beginselen van de schoolpactwetgeving, terwijl het Statuut van de Europese Scholen nooit bij die wetgeving is geregeld. Er wordt ook gewezen op de verklaring in de parlementaire voorbereiding van artikel 17 van de Grondwet dat de kosteloze toegang tot het onderwijs enkel wordt gewaarborgd in het door de Gemeenschappen ingerichte of gesubsidieerde onderwijs. De tussenkomst van de Belgische Staat in de werking van de Europese Scholen is naar de mening van de Ministerraad geen subsidie in de wettelijke zin van het woord.

Na tot slot te hebben gewezen op het specifiek karakter van de Europese Scholen, besluit de Ministerraad dat het Hof zijn bevoegdheid in deze zaak dient af te wijzen en dat alleszins artikel 17 van de Grondwet niet geschonden is door de instemmingswetten van 28 februari 1959 en 8 november 1975.

De memorie van de Schola Europaea

A.5. De inhoud van de memorie van de eisende partij voor de verwijzende rechter stemt in grote mate overeen met die van de Vlaamse Regering. Het volstaat te verwijzen naar wat desbetreffend hoger reeds is weergegeven.

- B -

Ten aanzien van het onderwerp van de prejudiciële vraag

B.1. De prejudiciële vraag betreft de bestaanbaarheid van :

- de wet van 28 februari 1959, waarbij instemming is verleend met inzonderheid artikel 26, 4), van het Protocol van 12 april 1957 houdende het Statuut van de Europese School, op grond waarvan de Raad van Bestuur van de Europese Scholen een schoolgeld kan vragen

- de wet van 8 november 1975 waarbij instemming is verleend met bepalingen op grond waarvan door de Europese School te Mol aan de ouders van Belgische leerlingen betaling wordt gevorderd van schoolgeld voor het secundair onderwijs

met artikel 17, § 3, *in fine*, van de Grondwet.

Rekening houdend met de motivering van de beslissing tot het stellen van de prejudiciële vraag, wordt uitsluitend bedoeld artikel 17, § 3, eerste lid, tweede zin, van de Grondwet.

Ten aanzien van de bevoegdheid van het Hof

B.2. Artikel 107ter, § 2, tweede lid, 2°, van de Grondwet bepaalt dat het Hof bij wege van arrest uitspraak doet over de schending door een wet, een decreet of een in artikel 26bis bedoelde regel, van de artikelen 6, 6bis en 17 van de Grondwet.

Luidens het derde lid van dezelfde paragraaf kan een zaak bij het Hof aanhangig worden

gemaakt door iedere bij wet aangewezen overheid, door ieder die doet blijken van een belang of, prejudicieel, door ieder rechtscollege.

Wat de omvang van de grondwettigheidstoetsing betreft, wordt geen onderscheid gemaakt naargelang een overheid, iemand die van een belang doet blijken of een rechtscollege zich tot het Hof wendt.

B.3. Naar luid van artikel 107*ter*, § 2, eerste lid, van de Grondwet worden de samenstelling, de bevoegdheid en de werking van het Arbitragehof door de wet bepaald. Die bepaling is ten uitvoer gelegd door de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof. In titel I van de wet, die betrekking heeft op de bevoegdheid van het Hof, regelt hoofdstuk I de beroepen tot vernietiging (artikelen 1 tot 25), hoofdstuk II de prejudiciële vragen (artikelen 26 tot 30). Die bepalingen maken evenmin enig onderscheid, ten aanzien van de aan het Hof toegewezen bevoegdheid om wettelijke normen aan de artikelen 6, 6*bis* en 17 van de Grondwet te toetsen, naargelang een zaak bij het Hof door een beroep tot vernietiging dan wel door een prejudiciële vraag is aangebracht.

Artikel 3, § 2, van de bijzondere wet van 6 januari 1989 erkent uitdrukkelijk de bevoegdheid van het Hof om uitspraak te doen op beroepen tot vernietiging van een wet, een decreet of een in artikel 26*bis* van de Grondwet bedoelde regel waardoor een verdrag instemming verkrijgt.

Luidens artikel 26 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 doet het Arbitragehof, bij wijze van prejudiciële beslissing, uitspraak bij wege van arrest op vragen omtrent de schending door een wet, een decreet of een in artikel 26*bis* van de Grondwet bedoelde regel van een grondwettelijke bevoegdheidsregel of van de artikelen 6, 6*bis* en 17 van de Grondwet.

Die bepaling sluit geenszins wetten, decreten of ordonnanties uit waardoor een verdrag instemming verkrijgt.

B.4. Bovendien kan de Grondwetgever, die verbiedt dat de wetgever interne wettelijke normen aanneemt die in strijd zijn met de in artikel 107*ter* van de Grondwet bedoelde normen, niet geacht worden die wetgever toe te staan dat onrechtstreeks te doen, via de instemming met een internationaal verdrag.

Anderzijds verleent geen enkele norm van het internationaal recht - dat door de Staten in het leven is geroepen -, zelfs niet artikel 27 van het Verdrag van Wenen van 1969 inzake het verdragenrecht, de Staten de bevoegdheid om verdragen te sluiten die in strijd zijn met hun respectieve Grondwet.

B.5. Het Hof is bijgevolg bevoegd om op de gestelde vraag te antwoorden.

Ten aanzien van de prejudiciële vraag

B.6. De instemmingswetten van 28 februari 1959 en 8 november 1975 bepalen dat de beoogde internationale akten « volkomen uitwerking (zullen) hebben ».

De toetsing van het Hof omvat het onderzoek van de inhoud van de voor onderhavige zaak relevante bepalingen van de internationale akten. Toch zal het Hof bij de toetsing ermede rekening moeten houden dat het ten deze niet gaat om een eenzijdige soevereiniteitsakte, maar om een

verdragsnorm die ook buiten de interne rechtsorde rechtsgevolgen teweegbrengt.

Ten gronde

B.7.1. Artikel 17, § 3, van de Grondwet bepaalt :

« Iedereen heeft recht op onderwijs, met eerbiediging van de fundamentele rechten en vrijheden. De toegang tot het onderwijs is kosteloos tot het einde van de leerplicht.

Alle leerlingen die leerplichtig zijn, hebben ten laste van de Gemeenschap recht op een morele of religieuze opvoeding. »

B.7.2. In de verklarende nota bij het voorstel van de Regering tot herziening van artikel 17 van de Grondwet werd het voorstel voor een nieuwe paragraaf 3, eerste lid, tweede zin, als volgt toegelicht :

« De leerplicht impliceert het leerrecht en dus ook de kosteloosheid van de toegang tot het leerplichtonderwijs.

Het schoolpact en de schoolpactwet bepalen dat het door het Rijk ingerichte of gesubsidieerde basis- en secundair onderwijs kosteloos zijn. Geen enkel rechtstreeks noch onrechtstreeks schoolgeld mag geïnd worden. » (*Gedr. St.*, Senaat, B.Z. 1988, nr. 100-1°, p. 3-4).

De Grondwetgever van 1988 heeft het reeds in de schoolpactwetgeving verankerde beginsel tot constitutionele en voor het Arbitragehof afdwingbare waarborg verheven volgens hetwelk de toegang tot het onderwijs tot het einde van de leerplicht kosteloos is in de scholen die door de overheid worden ingericht of gesubsidieerd.

B.7.3. België telt drie Europese Scholen. Twee zijn gevestigd te Brussel, meer bepaald te Ukkel sinds september 1958 en te Sint-Lambrechts-Woluwe sinds september 1975; de derde is gevestigd te Mol, sinds september 1960. De Raad van Bestuur van de Europese Scholen heeft op grond van artikel 26, 4), van het Statuut een schoolgeld opgelegd. Voor het schooljaar 1989-1990 is het schoolgeld voor de Europese Scholen in België voor het kleuter-, lager en secundair onderwijs vastgesteld op respectievelijk 7.464, 12.940 en 22.031 frank. Vanaf 1992-1993 is een schoolgeld van respectievelijk 25.342, 35.457 en 47.923 frank vastgesteld. Voor de andere Europese Scholen

te Luxemburg (L), Varese (I), Karlsruhe (D), Bergen (NL), München (D) en Culham (UK) worden schoolgelden van ongeveer dezelfde bedragen gevraagd.

Voor een tweede kind wordt de helft, voor een derde en volgende kinderen een vierde van het basisbedrag aangerekend.

Vrijstelling van schoolgeld wordt evenwel verleend voor kinderen van bepaalde personen, zoals het personeel van de Gemeenschappen, van de Europese Scholen of van organisaties of instellingen waarmee een akkoord werd afgesloten, en de nationale ambtenaren van de twaalf Lid-Statens van de Gemeenschap die « een ambt vervullen » in een land waar een Europese School bestaat (zie de verzameling van besluiten van de Raad van Bestuur van de Europese Scholen, EE/577/92/NL, september 1992, p. 139, *littera c*).

Overeenkomstig de mogelijkheid waarin artikel 1, tweede lid, van het Protocol van 13 april 1962 voorziet, worden in beginsel - en ook in de Europese School te Mol - andere kinderen eveneens tot de School toegelaten, met inachtneming evenwel van prioriteiten en een aantal andere voorwaarden inzake taalkennis, maximum aantal leerlingen per klas, en tegen betaling van het schoolgeld.

Het Hof wordt slechts ondervraagd over Belgische leerlingen die in die categorie begrepen zijn. Het zal zijn antwoord dan ook beperken tot de situatie van die leerlingen.

B.7.4. De Europese Scholen zijn ingericht door of krachtens internationaalrechtelijke akkoorden en worden beheerd door een supranationaal orgaan dat als inrichtende macht fungeert.

Die Scholen worden in hoofdzaak gefinancierd door middel van bijdragen gestort door de Verdragsluitende Partijen op basis van de door de Raad van Bestuur vastgelegde verdeling van de financiële lasten, overeenkomstig artikel 26, 1), van het Statuut van de Europese School. Dat de Belgische Staat, op grond van het akkoord dat op 12 oktober 1962 met de Raad van Bestuur van de Europese School werd gesloten overeenkomstig artikel 28 van het Statuut, ertoe gehouden is de schoolgebouwen ter beschikking te stellen en die te onderhouden, te verzekeren en uit te rusten met meubilering en didactisch materiaal, laat nog niet toe te besluiten dat het ten deze gaat om een door de overheid gesubsidieerde instelling waarvoor de waarborg van artikel 17, § 3, van de Grondwet

zou gelden.

De Europese Scholen kunnen dus vanwege hun bijzonder statuut niet worden gerekend tot het onderwijs waarvan de toegang overeenkomstig artikel 17, § 3, eerste lid, tweede zin, van de Grondwet kosteloos moet zijn.

Artikel 17, § 3, van de Grondwet belet niet dat door de Raad van Bestuur van de Europese Scholen een schoolgeld wordt bepaald en dat de Europese School te Mol aan de ouders van Belgische leerlingen betaling vordert van een schoolgeld.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

Schenden niet artikel 17, § 3, eerste lid, tweede zin, van de Grondwet :

- de wet van 28 februari 1959 houdende goedkeuring van het Statuut van de Europese School opgericht ten zetel van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal en van het protocol van ondertekening, ondertekend op 12 april 1957, te Luxemburg, alsmede van de toegevoegde overeenkomst houdende vaststelling van een regeling voor het Europese baccalaureaat, ondertekend op 15 juli 1957, te Luxemburg, in zoverre op grond van artikel 26 van het Statuut bij besluit van de Raad van Bestuur schoolgelden ten laste kunnen worden gebracht van de ouders van de leerlingen;

- de wet van 8 november 1975 houdende goedkeuring van volgende internationale akten :

1.a) Protocol ondertekend te Luxemburg op 13 april 1962, nopens de oprichting van Europese Scholen vastgesteld onder verwijzing naar het te Luxemburg op 12 april 1957 ondertekende Statuut van de Europese School;

b) Protocol betreffende de voorlopige toepassing van het Protocol nopens de oprichting van Europese Scholen, ondertekend te Luxemburg op 13 april 1962;

2. Akkoord tussen de Regering van het Koninkrijk België en de Raad van Bestuur van de Europese School, ondertekend te Brussel op 12 oktober 1962, doordat de Europese School te Mol-Geel aan de ouders van de Belgische leerlingen betaling vordert van een schoolgeld voor het secundair onderwijs.

Aldus uitgesproken in het Nederlands en het Frans, conform artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, op de openbare terechtzitting van 3 februari 1994.

De griffier,

De voorzitter,

L. Potoms

L. De Grève